

JAARVERSLAG
FBE Fryslân
2021

18 augustus 2022

Inhoud

1.	Algemeen.....	3
1.1	Bestuur	3
1.2	Financiering	4
1.3	Werkgebied	4
2	Advisering.....	5
2.1	Nota Faunabeleid Fryslân.....	5
2.2	Concept-Omgevingsverordening.....	5
2.3	Drempelsystematiek.....	6
3	Vertaling van beleid in beheer	7
3.1	Faunabeheerplannen	7
3.2	Schadedossier.....	8
4	Jacht.....	11
4.1	Wildbeheereenheden, jachthouders en jachtvelden.....	11
4.2	Afschot.....	11
4.3	Beperkingen.....	12
4.4	Tellingen	12
5	Beheer	13
5.1	Damhert.....	13
5.2	Ree.....	14
5.3	Predatie	15
6	Schadebestrijding	18
6.1	Vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten	18
6.2	Schademeldingen, afschot en behandelde eieren	18
6.3	Beperkingen.....	19
	Bijlage 1 Schademeldingen.....	20
	Bijlage 2 Afschot	21
	Bijlage 3 Legselbeperking	26

1. Algemeen

1.1 Bestuur

Het bestuur van de Stichting Faunabeheereenheid Fryslân (FBE) bestond in 2021 uit D. (Dirk) Rota namens de terreinbeherende organisaties, H.H. (Henk) de Bruin namens de jagersverenigingen, R. (Reinhart) van Norel namens het Friesch Particulier Grondbezit, H. (Hans) Kroodsma namens het Kollektivenberied Fryslân als vertegenwoordiger van maatschappelijke organisaties, en C.T. (Tineke) Schokker-Strampel als onafhankelijk voorzitter. De zetel namens de landbouworganisaties was tot 20 oktober 2021 vacant. Daarna is de zetel ingevuld door P.T. (Phillip) Kramer.

Naast de vaste invulling heeft de FBE een `vrije stoel' om, afhankelijk van de agenda, gebruik te maken van de kennis bij overige partijen en te zorgen dat alle geluiden gehoord worden. Hiervan is in 2021 geen gebruik gemaakt.

Als waarnemers namens de Provincie waren G. (Gerben) Mensink en F. (Fokke) Wagenaar bij de bestuursvergaderingen aanwezig.

Het secretariaat is tot 17 juni 2021 ingevuld door R.F. (Robbert) de Vries als secretaris en door P.O. (Peter) de Vries als beheerder van het Fauna Registratie Systeem (FRS). Vanaf 17 juni 2021 is P.O. de Vries secretaris en is R.F. de Vries medewerker predatiebeheer. Het penningmeesterschap werd ingevuld door J. (Jules) Jansen van Deelstra-Jansen administratie en advies.

Het bestuur heeft in 2021 acht keer vergaderd. Bestuursvergaderingen waren op 25 februari, 29 april, 17 juni, 26 augustus, 13 oktober, 20 oktober, 26 november en 9 december 2021.

Landbouwzetel

Bestuurlijk drukte het vacant zijn van de zetel voor de landbouw een zwaar stempel op de besluitvorming binnen het FBE-bestuur omdat deze statutair op basis van unanimititeit dient plaats te vinden. Bestuursleden mogen zonder last en ruggespraak besluiten nemen, maar vertegenwoordigen tegelijkertijd ook een achterban. Hoewel dit besluitvormingsmodel jarenlang goed heeft gefunctioneerd, kon in 2020 het faunabeheerplan voor damherten niet worden vastgesteld, hetgeen leidde tot het vertrek van de vertegenwoordiger landbouw uit het bestuur.

In het eerste halfjaar van 2021 is het vervolgens niet mogelijk gebleken een door de gezamenlijke landbouworganisaties geschikt bevonden kandidaat te vinden, die tevens bereid was binnen het statutaire bestuursmodel van de FBE te werken. Om die reden is op 23 juni 2021 aan GS verzocht een bemiddelaar aan te stellen. Op 8 juli 2021 is daarvoor de heer G. Gerbrandy door GS aangesteld. In augustus 2021 werd na een aantal gesprekken overeengekomen dat de FBE zich opnieuw zou beraden over haar rol en besluitvormingsmodel, in het bijzonder de vereiste unanimititeit, en over de opvolgingsprocedure van een kandidaat die er op dat moment nog niet was.

Op 19 oktober wordt dhr. P.T. (Philip) Kramer voorgedragen als gezamenlijke kandidaat voor de in de FBE vertegenwoordigde landbouworganisaties. De heer Kramer wordt daarop in de bestuursvergadering van 20 oktober 2021 als vertegenwoordiger voor de landbouw in het FBE-bestuur benoemd.

1.2 Financiering

De FBE wordt volledig gefinancierd door de provincie. De bestuursleden ontvangen een vacatiegeld, het secretariaat is uitbesteed aan Ingenieursbureau De Overlaat te Wirdum (tot 17 juni 2021) en HouVast te Langezwaag (vanaf 17 juni 2021). Voor het gebruik van het Fauna Registratie Systeem gelden jaarlijkse licentiekosten.

Voor 2021 was een boekjaarsubsidie beschikbaar van maximaal € 300.000. In tegenstelling tot eerdere jaren was er geen mogelijkheid meer voor aanvullende financiering. Van het beschikbare budget is € 275.773 daadwerkelijk besteed. De verantwoording van kosten heeft plaatsgevonden in het separate financiële jaarrapport.

1.3 Werkgebied en wildbeheereenheden

In Fryslân is er één faunabeheereenheid, de Stichting Faunabeheereenheid Fryslân (verder FBE Fryslân of FBE genoemd), waarvan het werkgebied de gehele provincie omvat.

In 2021 waren er 27 wildbeheereenheden (wbe's) in Fryslân actief. Het bebouwde gebied van Heerenveen, Lemmer en Leeuwarden zijn niet bij een wbe ingedeeld. De Vliegbasis Leeuwarden vormt een afzonderlijke wbe waarvan de FBE geen gegevens in beheer heeft.

Op papier zijn de werkgebieden van een aantal wbe's in 2021 sterk uitgebreid doordat ook aangrenzende delen van de Waddenzee en het IJsselmeer aan wbe's zijn toegewezen. De praktische relevantie is nihil aangezien hier geen jachtvelden zijn uitgegeven en – vermoedelijk – ook nooit zullen worden.

De wbe's zijn in 2021 opnieuw een onmisbare schakel gebleken in het faunabeheer in de provincie Fryslân. De wbe's en hun secretarissen zijn goed op de hoogte wat er in hun werkgebied speelt, en vormen daardoor een onmisbare informatiebron voor de FBE. Tegelijkertijd fungeren zij als klankbord voor het secretariaat van de FBE waar het gaat om ideeën, formuleringen en communicatie naar jacht(akte)houders en dragen zij in belangrijke mate bij aan de georganiseerde aansturing van het faunabeheer.

Op 6 oktober zijn de wbe's gehoord in verband met de vaststelling van het faunabeheerplan Jacht 2022-2026, het faunabeheerplan Schadebestrijding op bedrijfsniveau 2022-2026, en het faunabeheerplan Predatie 2022-2026.

2 Advisering

2.1 Nota Faunabeleid Fryslân

Op 1 februari 2021 is commentaar geleverd op de concept-Nota Beheer en Schadebestrijding (later Nota Faunabeleid Fryslân). Naast tekstvoorstellen is geadviseerd een duidelijker onderscheid aan te brengen tussen inhoudelijke en procedurele speerpunten.

Als inhoudelijke speerpunten zag de FBE in de concept-Nota:

- verminderen van ganzenschade
- verminderen aanrijdingen met grofwild
- vergroten van de mogelijkheden van predatiebeheer ten behoeve van de bescherming van weide- en akkervogels
- (vorm geven aan bestrijding van overlast)

Als procedurele speerpunten zag de FBE in de concept-Nota:

- vereenvoudiging van regelgeving
- verminderen van administratieve lasten (niet genoemd in Nota, wel in eerdere versies)
- scheiding van taken (provincie, FBE, WBE's, ANV's, TBO's en gemeenten)
- goede uitvoering en meer interne borging daarvan
- vergroten draagvlak bij uitvoerders
- vergroten maatschappelijk draagvlak

Op 12 mei 2021 maakt de FBE gebruik van het inspreekmoment bij de behandeling van de Nota in Provinciale Staten. De FBE kon instemmen met de Nota en benoemt drie specifieke aandachtspunten:

- de keuze om meer met vrijstellingen en minder met ontheffingen te werken
- het verminderen van administratieve lasten waar mogelijk
- duidelijkheid over de rolverdeling tussen Provincie en FBE.

Daarnaast uit de FBE haar zorg erover dat zij pas in staat zal zijn oplossingen aan te reiken voor het grote aantal uitvoeringsproblemen nadat eerst de Verordening is aangepast en dat dit op zijn beurt moet wachten op de evaluatie van de Fryske Guozzeoanpak in 2023. Dat is naar de mening van de FBE te laat.

2.2 Omgevingsverordening

Op 5 april 2021 is advies uitgebracht op de terinzagelegging van de concept-omgevingsverordening Fryslân.

De FBE is van mening dat de (omgevings)verordening slechts aanvullende regelgeving zou moeten bevatten voorzover die nodig is om gewenst (provinciaal) beleid tot uitvoering te kunnen brengen. De beleidswensen van de provincie worden uitgewerkt in een door de Provincie goed te keuren faunabeheerplan. Daarbij kan zich de situatie voordoen dat voor de uitvoering van dit faunabeheerplan een aantal zaken, die niet door landelijke wetgeving zijn afgedekt maar waarvoor de landelijke wetgeving wel ruimte biedt, aanvullend in de provinciale verordening moeten worden geregeld. De volgorde is dan: vaststellen doelstellingen Fries faunabeleid (1) – uitwerking daarvan in faunabeheerplan (2) – indien nodig aanvullende regelgeving in verordening (3). Omdat de verordening moet worden vastgesteld voor een langere periode, is het van belang om de

formuleringen zo te kiezen dat deze ruimte biedt voor een breed scala aan uitvoeringsmogelijkheden. De FBE constateert dat de ontwerpverordening dezelfde gedachtegang volgt en dezelfde formuleringen kiest als welke zijn gehanteerd in de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. De FBE stelt dat een groot aantal uitvoeringsproblemen die aan deze gedachtegang en formuleringen zijn verbonden, niet worden opgelost.

2.3 Drempelsystematiek

In 2021 heeft FBE Fryslân deelgenomen aan de klankbordgroep (ontwerpatelier) over de drempelsystematiek. De drempelsystematiek is in essentie een alternatieve methode om de hoogte van tegemoetkoming in schade vast te stellen. Momenteel gebeurt dit via een kortingsystematiek waarbij op een getaxeerde schade een (vast) eigen risico in mindering wordt gebracht. Bij de drempelsystematiek wordt het eigen risico niet in mindering gebracht op de totale schade, maar op de totale opbrengst.

De FBE ziet de drempelsystematiek als een middel om de relatief grote financiële en administratieve lasten van kleinere bedrijven en van bedrijven met een sterk gedifferentieerde bedrijfsvoering (akkerbouw) te verminderen. De FBE bepleit daarbij de systematiek toe te passen op kilogrammen droge stof en niet op euro's om daarmee het eigen risico uitsluitend te betrekken op aspecten waarop schadebestrijding direct van invloed is.

Vanuit haar taak om afschot te kunnen onderbouwen ziet de FBE de drempelsystematiek als een mogelijkheid om het areaal waarop schadebestrijding (en afschot) mag plaatsvinden aantoonbaar te beperken tot die percelen waarvoor de grondgebruiker ook daadwerkelijk schade verwacht. Dit maakt faunabeheerplannen robuuster ten aanzien van bezwaar en beroep.

3 Vertaling van beleid in beheer

3.1 Faunabeheerplannen

De FBE Fryslân heeft er in 2019 voor gekozen om het faunabeheerplan 2014-2019 niet in één keer te vervangen door een nieuw vijfjarig faunabeheerplan maar om dit op te knippen in modules die afzonderlijk worden geactualiseerd zodra daar aanleiding toe is (besluit FBE-vergadering 22 mei 2019). De FBE wil op deze manier het werk gelijkmatiger spreiden in de tijd en bovenal voortdurend kunnen beschikken over een actueel faunabeheerplan. Het spreiden van faunabeheerplannen zou mogelijk gemaakt moeten worden door gebruik te maken van de bevoegdheid van GS om de looptijd van vijfjarige faunabeheerplannen met maximaal twee te kunnen verlengen.

- Het faunabeheerplan 2014-2019 is eerder door GS met twee jaar verlengd en liep definitief af per 1 januari 2022. Dat had consequenties voor de daarin beschreven standganzen. In 2021 diende daarom voor deze soorten een nieuw faunabeheerplan te worden opgesteld¹. Voor trekganzen kan nog tot in 2022 blijven worden gewerkt onder het faunabeheerplan winterganzen 2018-2020 dat is verlengd tot 1 januari 2023.
- In 2017 is als aanvulling op het faunabeheerplan 2014-2019 het Faunabeheerplan Jacht en Vrijgestelde soorten vastgesteld en door GS goedgekeurd. De FBE heeft in 2021 aan GS gevraagd dit plan met twee jaar te verlengen zodat een nieuw faunabeheerplan pas nodig zou zijn vanaf 1 januari 2025. Omdat het faunabeheerplan Jacht en Vrijgestelde soorten in 2017 niet als afzonderlijk document maar als aanvulling op het faunabeheerplan 2014-2019 is goedgekeurd, is verlenging ervan niet mogelijk gebleken. Dit betekende dat er in 2021 ook voor jachtsoorten en vrijgestelde soorten een nieuw faunabeheerplan moest komen².
- Per 1 december 2021 zou er ook een nieuwe Ontheffing Vos met kunstlicht moeten komen³. Deze ontheffing heeft een plek in het predatiebeheer waarvoor sinds 2019 in Fryslân gewerkt wordt deze te integreren in een algemeen kader van weidevogelbescherming. De afspraken daarover tussen een groot aantal maatschappelijke partijen waren in een vergevorderd stadium.
- Tenslotte speelde dat in 2020 geen overeenstemming kon worden bereikt over een faunabeheerplan voor het damhert zodat hieraan in 2021 opnieuw aandacht moest worden gegeven.

¹ Voor de dagelijkse praktijk zijn de gevolgen van het niet beschikbaar hebben van een faunabeheerplan voor standganzen pas merkbaar in 2023. Voor de grauwe gans als standgans kan namelijk ook in 2022 nog worden gewerkt onder de ontheffing Overzomerende grauwe gans 2018-2023 die nog onder het verlengde faunabeheerplan 2014-2019 is afgegeven. Voor de brandgans en de kolgans geldt dit niet omdat voor deze soorten al in 2020 door de Provincie is besloten geen nieuwe ontheffing meer te verlenen.

² In 2021 is discussie ontstaan in hoeverre beheer van landelijk vrijgestelde soorten ook in een faunabeheerplan moet worden onderbouwd en waaruit deze onderbouwing zou moeten bestaan. Om het risico te minimaliseren dat met een onvoldoende onderbouwing voor landelijk vrijgestelde soorten er ook geen jacht meer mogelijk zou zijn, is in juni 2021 besloten voor jacht en landelijk vrijgestelde soorten twee afzonderlijke faunabeheerplannen op te stellen.

³ Vanwege de onduidelijkheid over de landelijk vrijgestelde vos en de uitkomst van mogelijke bezwaarprocedures inzake het nog goed te keuren Faunabeheerplan Predatie 2022-2026, is ervoor gekozen nog in 2021 een nieuwe ontheffing Vos met kunstlicht op te stellen op basis van het tot 1 januari 2022 verlengde faunabeheerplan 2014-2019. Deze ontheffing heeft een loopperiode tot 1 juli 2023.

Ondanks de voorgenomen spreiding in werkzaamheden heeft er dus toch een ophoping plaatsgevonden van faunabeheerplannen die in 2021 moesten worden opgesteld. In 2021 is daarom ingezet op:

- Met prioriteit opstellen van het Faunabeheerplan Predatie 2022-2026. Dit plan is door het bestuur van de FBE vastgesteld op 26 november 2021.
- Het alsnog verkrijgen van bestuurlijk overeenstemming voor een mogelijk aangepast Faunabeheerplan Damhert 2022-2026, dan wel een opdracht voor damhertbeheer aan te vragen. Zie onder 'Damhert' in dit jaarverslag.
- Een Faunabeheerplan Jacht. Dit plan is door het bestuur van de FBE vastgesteld op 26 november 2021.
- Een Faunabeheerplan Vrijgestelde Soorten. Zie onder 'Schadebestrijding' in dit jaarverslag.

En voor begin 2022:

- Een faunabeheerplan om schadebestrijding van standganzen vanaf 1 april 2022 doorgang te kunnen laten vinden. Zie ook onder 'Schadebestrijding' in dit jaarverslag.

Indachtig het eerdere besluit om faunabeheerplannen modulair in te vullen zijn de faunabeheerplannen voor de soorten die onder jacht en vrijstelling vallen aanvankelijk ingestoken vanuit een algemeen deel met onderliggende modules. Omdat de onderbouwing en voorgestelde wijze van beheer voor de landelijk vrijgestelde soorten niet wezenlijk anders is dan voor de provinciaal vrijgestelde (trek)ganzen en roek, is er in eerste instantie gekozen voor deze in één module 'Schadebestrijding op bedrijfsniveau' onder te brengen. Dit had als bijkomend voordeel dat juist voor de schadebestrijding van trekganzen veel informatie beschikbaar was terwijl deze voor de landelijk vrijgestelde soorten en de roek maar beperkt aanwezig was. Het plan zou voor 2022 dan tenminste ook het probleem kunnen oplossen van het kunnen bestrijden met ondersteunend afschot van ganzenschade in de zomermaanden. Tevens zou daarmee alvast een tijdelijke oplossing kunnen worden gerealiseerd om het gat op te vullen dat per 1 januari 2023 bij de bestrijding van schade door trekganzen zou ontstaan tot het moment dat, na evaluatie van de Fryske Guozzeoanpak, er nieuw (ganzen)beleid en een daaraan gelieerd nieuw faunabeheerplan is opgesteld.

In 2021 is gebleken dat het werken met modules te veel onduidelijkheden met zich meebracht. De module 'Jacht' is daarom alsnog omgezet in een op zichzelf staand faunabeheerplan Jacht 2022-2026. De opgestelde module 'Schadebestrijding op bedrijfsniveau' is alsnog ingetrokken en, na overleg met de Provincie, omgewerkt in het Faunabeheerplan Schadebestrijding 2022-2026. Dit laatste omvatte naast de schadebestrijding op bedrijfsniveau onder vrijstelling, óók schadebestrijding van standganzen via populatiebeheer onder ontheffing. Dit Faunabeheerplan Schadebestrijding 2022-2026 is op 17 februari 2022 door het bestuur van de FBE vastgesteld. Het plan heeft (in 2022) nog geen goedkeuring gekregen van GS en is vooralsnog weer ingetrokken.

3.2 Schadedossier

In 2018 is het afgeven van perceelsgebonden machtigingen onder de vrijstelling winterganzen 2018-2023 afgeschaft. Dit was op zichzelf een logische stap omdat een vrijstelling rechtstreeks aan de grondgebruiker wordt verleend en daarvoor dus in principe geen machtiging kan worden verstrekt. De perceelsgebonden machtiging had echter naast het verlenen van een juridische basis óók als doel om de inzet van preventieve maatregelen en het uitvoeren van verjaagacties zonder afschot te kunnen registreren. Daarnaast konden grondgebruikers en jagers elkaars activiteiten zien. Het

verdwijnen van de registratiemogelijkheid voor de inzet van preventieve middelen en het uitvoeren van verjaagacties zonder (ondersteunend) afschot heeft als gevolg gehad dat:

- Grondgebruikers niet worden gestimuleerd om (ook) buiten de inzet van hun jager om schadebestrijding ter hand te nemen;
- Er veel minder gegevens beschikbaar zijn gekomen om vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten, c.q. faunabeheerplannen, cijfermatig te kunnen onderbouwen.

Hierover is op 24 september 2018 aan de Provincie gerapporteerd.

Om de consequenties van het afschaffen van de perceelsgebonden machtiging op te vangen is door de Provincie aan de FBE gevraagd een oplossing te bedenken. De FBE heeft haar aanbevelingen in eerste instantie verwoord in de notitie 'Juridische basis en de registratie van schadebestrijding en de toekenning van tegemoetkoming in schade' van 16 augustus 2019. Deze notitie bepleit de invoer van een schadedossier waarmee zowel de communicatie tussen grondgebruiker en jager wordt hersteld als waarin ook de noodzakelijke gegevens over inzet van preventieve middelen en de uitvoering van verjaagacties zonder afschot kunnen worden geregistreerd. Het bepleite schadedossier is bovendien niet uitsluitend geschikt voor bestrijding van schade door winterganzen maar zou het gehele jaar door, voor alle soorten waarvoor schade dreigt en de staat van instandhouding niet in het geding is, kunnen gelden. Er zou daarmee een grote vereenvoudiging van regelgeving en methodiek kunnen plaatsvinden. Consequentie van invoer van het schadedossier zou wel zijn dat een aanpassing van de Provinciale Verordening nodig is. De Provincie geeft op 6 november 2020 aan te willen wachten met een eventueel schadedossier tot ná de evaluatie van de Fryske Guozzeoanpak in 2023. Zij vraagt dan ook om een afronding van het project 'Schadedossier' zoals daarvoor op 10 oktober 2019 en op 21 januari 2020 opdracht is gegeven aan de FBE. De rapportage over het schadedossier wordt op 5 maart 2021 bij de Provincie ingediend.

Het eventueel werken met een schadedossier raakt een groot aantal partijen direct in de uitvoering. Voor grondgebruikers en jagers is vooral van belang dat de uitvoering goed in de dagelijkse praktijk past, en huidige problemen in de uitvoering oplost. Voor BIJ12 (de organisatie die namens de 12 provincies tegemoetkomingen in schade verstrekt) en NatuurNetwerk (de leverancier van het Faunashade Registratie Systeem (SRS) en van het Fauna Registratie Systeem (FRS)) is vooral van belang dat gegevens goed kunnen worden geregistreerd en beheerd en voor Provincie en FBE dat de gegevens geschikt zijn om faunabeheerplannen en daaraan gerelateerde vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten te kunnen onderbouwen en het beleid te kunnen evalueren. Om draagvlak voor de eventuele invoering van een schadedossier te krijgen zijn door de FBE met genoemde partijen regelmatig gesprekken gevoerd, zowel in georganiseerde verbanden als met individuele personen:

Vóór 2021:

- Vrijstelling of ontheffing, kans of bedreiging? van 24 april 2019 (specifiek voor Landelijk Overleg Faunazaken).
- Informatief overleg in Landelijk Overleg Faunazaken (LOF) op 24 september 2019.
- Schadedossier – Stand van zaken van 28 oktober 2019.
- Inrichten schadedossier en een meer centrale rol van de grondgebruikersverklaring in SRS/FRS (specifiek voor BIJ12 en NatuurNetwerk) van 27 maart 2020.
- Schadedossier – Stand van zaken van 6 april 2020.
- Informatief overleg met landbouworganisaties AJF, LTO, NAV en NMV op 29 juni 2020.
- Ganzenbeheer Fryslân – Stand van zaken van augustus 2020.

- Bijpraten AJF, LTO, NAV en NMV naar aanleiding van de aanpassing van de module Schadebestrijding op bedrijfsniveau op 3 en 19 november 2020.

In 2021:

- Bespreking met AJF, LTO, NAV en NMV als voorbereiding op het vaststellen van het Faunabeheerplan Schadebestrijding 2022-2026 op 7 februari 2021.

4 Jacht

4.1 Jachtveldadministratie

Per 11 juni 2021 waren er in Fryslân 1.263 jachtvelden. Daarvan waren er 113 (nog) niet ingetekend. Strikt genomen is dat niet wettelijk verplicht maar het bemoeilijkt wel het beheer. In het bijzonder betreft dit jachtvelden die overlappend zijn ingetekend waardoor de inzichtelijkheid van gegevens voor één van de jachthouders daardoor worden geblokkeerd. Daarnaast maakt het de onderbouwing van faunabeheerplannen en het effect van jacht op de staat van instandhouding onnodig ondoorzichtig en daarmee vatbaarder voor bezwaar en beroep. De FBE heeft zich daarom ook in 2021 ingezet om jachthouders ertoe te bewegen hun velden in te tekenen en up-to-date te houden.

4.2 Afschot

De aantallen dieren die in 2021 onder 'jacht' zijn geschoten, zijn per wbe vermeld in tabel 2.1 van bijlage 2. Het afschot is niet gelimiteerd maar wordt bepaald door de jachthouder die wettelijk geacht wordt in zijn jachtveld een goede wildstand te realiseren. Het afschot is in 2021 relatief gering geweest ten opzichte van andere jaren (zie tabel 4.2.1). Met name van haas hebben veel jachthouders aangegeven "dit jaar af te zien van afschot".

Tabel 4.2.1: Afschot van jachtsoorten (kleinwild) in 2021 ten opzichte van voorgaande jaren

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fazant	145	321	190	243	250	111
Haas	1.680	5.954	5.668	6.566	3.862	3.666
Houtduif	1.546	2.866	3.032	3.079	2.489	1.295
Konijn	2.101	2.200	885	841	658	178
Wilde Eend	4.196	8.659	10.669	9.747	7.118	5.886

Op 20 februari 2021 worden de afmeldperioden van afschot voor het eerst definitief afgesloten om (definitieve) rapportage daarover naar Provincie (en Europa) mogelijk te maken. De jachtaktehouders zijn daarover geïnformeerd op 10 februari 2021 met een herinnering op 17 februari 2021. Voor jachtsoorten speelde de wijziging een grotere rol dan voor de meeste andere soorten omdat veel jachthouders gewend waren hun afschot slechts één maal per jachtseizoen te melden.

4.3 Beperkingen

Vogelgriep

(zie schadebestrijding)

Winterse omstandigheden

(zie schadebestrijding)

Avondklok

(zie predatie)

4.4 Tellingen

Tellingen zijn als zodanig geen typisch onderdeel van de jacht maar worden wel uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de wildbeheereenheden. In 2021 zijn in het voorjaar tellingen gehouden van ree, van jachtsoorten en van (een aantal overige) faunasoorten. In juli zijn op verzoek van Sovon door een aantal wbe's ganzentellingen gedaan in telgebieden waar Sovon onvoldoende tellers beschikbaar heeft. De FBE stelt daarvoor FRS open voor registratie door de betreffende wbe's. De zomertellingen gebeuren onder verantwoordelijkheid van Sovon.

Aan de tellingen wordt nog door lang niet alle wbe's meegedaan. Voor een deel is dat ook veroorzaakt doordat de telling volgens protocol werd belemmerd door covid-19 beperkingen. Dit heeft in 2021 geleid tot een plan van aanpak om dit vanaf 2022 ter verbeteren.

5 Beheer

5.1 Damhert

Op 7 januari wordt verzocht aan GS om één of meer gebieden aan te wijzen waar damherten in de toekomst zullen worden beheerd en een opdracht te verlenen voor afschot om deze populaties binnen deze gebieden te kunnen beheren en daarbuiten nulstand te kunnen realiseren. De voorjaarstand in het gebied Oranjewoud-Katlijk bedraagt inmiddels ten minste 256 dieren en het aantal meldingen van overlast neemt sterk toe. Op 7 juli wordt door de Provincie een opdracht damhert ter inzage gelegd.

In deze opdracht is het terugbrengen van de populatie damherten van 250+ naar 80 losgekoppeld van het beoogde nulstandbeheer in de rest van de provincie. De FBE geeft aan dit geen gelukkige keuze te vinden omdat het beheren van een damhertenpopulatie bij Oranjewoud-Katlijk nu juist als doel heeft buiten dit gebied nulstand te kunnen realiseren en daarmee de verkeersveiligheid afdoende te kunnen borgen. In de opdracht wordt het gebruik van een geluiddemper verplicht gesteld.

Op 31 augustus wordt een bijeenkomst gehouden met deelnemende WBE's, vertegenwoordigers van jagersorganisaties KJV en NOJG, de betrokken terreinbeherende organisaties (SBB en IFG), de vertegenwoordiger van de grote particuliere eigenaren (Bosgroep) en van handhavers (Fumo en Politie) om te horen wat er allemaal geregeld moet worden, inclusief materiaal en materieel, en daarvoor vervolgens een werkplan te maken. In deze bijeenkomst komt naar voren dat de wbe's voldoende mogelijkheden zien om het aantal damherten in het te beheren gebied terug te brengen naar het gewenste aantal van circa 80 dieren maar dat een periode van tenminste 3 tot 5 jaar nodig is om dit te bereiken. Eveneens wordt aangegeven dat ieder jaar uitstel om hiermee te beginnen deze periode met meerdere jaren verlengt. Kritiek is er op de verplichting om een geluiddemper te gebruiken en op het aanvangstijdstip van een half uur voor zonsopgang. Het gebruik van een geluiddemper vraagt om een aanvullende machtiging van het Ministerie van Justitie en brengt extra kosten met zich mee. Het aanvangstijdstip van een half uur voor zonsopkomst is ongelukkig omdat er relatief veel afschot moet plaatsvinden in gebieden die dicht bij woonwijken liggen waar al vroeg menselijke activiteiten kunnen zijn.

Op 16 september geeft de Provincie aan het gebruik van de geluiddemper niet verplicht te stellen maar facultatief mogelijk te maken. Er vindt geen aanpassing plaats van het begintijdstip.

Op 5 november wordt het advies ontvangen van de commissie bezwaar en beroep dat in de opdracht onvoldoende is aangetoond dat het afschot zal bijdragen aan de vermindering van het aantal aanrijdingen en daarmee zal bijdragen aan de verkeersveiligheid. Daarnaast wordt aangegeven dat er andere maatregelen ingezet kunnen worden en dat de effecten daarvan gemonitord moeten worden, alvorens een opdracht tot afschot kan worden verleend. Naar aanleiding van het advies wordt de opdracht damhert ingetrokken.

Omdat op 20 oktober inmiddels een nieuwe vertegenwoordiger voor de landbouw in het bestuur is benoemd, wordt besloten nu opnieuw de route te kiezen via het alsnog vast te stellen faunabeheerplan en een daaraan gekoppelde ontheffing. Het faunabeheerplan Damhert zoals dat in 2020 is opgesteld, wordt besproken in de FBE-vergadering van 26 november. Daarin komt naar voren

dat de landbouwpartijen moeite hebben met de omvang en ligging van het voorgestelde te beheren gebied. Zij willen daarom graag een overleg met de andere stakeholders om nog eens te bekijken of er nog alternatieven zijn. Dit overleg wordt doorgeschoven naar begin 2022.

5.2 Ree

De Provincie Fryslân heeft met ingang van 2020 nieuw beleid voor reeën geformuleerd waarbij verkeersveiligheid uitgangspunt is. Het aantal aanrijdingen per jaar zou niet hoger mogen zijn dan 500 voor het vasteland van de provincie, 5 voor Terschelling en 10 voor Ameland. Het beheer is erop gericht dit door een combinatie van preventieve maatregelen en afschot te realiseren.

Op 25 januari 2021 is door de FBE het rapport 'Overleg met wegbeheerders over aanrijdingen met fauna' uitgebracht over de rol die diverse participanten in het reebeheer hebben of kunnen spelen. Het gaat niet alleen om wbe's, wegbeheerders en politie maar ook om dierenambulance, dataleveranciers en bijvoorbeeld de kerkuilenwerkgroep. In het rapport worden voorbeelden gegeven van maatregelen die in preventieve zin kunnen worden genomen.

De werkzaamheden van de FBE hebben zich ook in 2021 geconcentreerd op het verkrijgen van een stabiele registratie van het aantal aanrijdingen. Hiermee was al in 2019 begonnen omdat de toenmalige schatting van het aantal aanrijdingen met reeën als een ernstige onderschatting van het werkelijke aantal werd beschouwd. Dit werd toen vooral veroorzaakt doordat FRS wordt gevuld door jagers die voornamelijk in hun eigen jachtveld opereren of meldingen doorkrijgen van mensen uit hun directe omgeving. Aanrijdingen langs rijkswegen en provinciale wegen bleven daardoor onderbelicht. Sinds 2019 worden deze halfjaarlijks aangeleverd door PWS en RWS. De (grote) onderschatting van het werkelijke aantal aanrijdingen lijkt hiermee grotendeels te zijn opgelost. Mogelijk is er nu zelfs een effect naar de andere zijde ontstaan, namelijk van dubbeltellingen van door PWS en RWS gemelde aanrijdingen die eerder óók al door FRS-accounthouders zijn geregistreerd. Het aantal jaarlijkse aanrijdingen met reeën ligt momenteel op 760 tot 790 aanrijdingen (zie tabel 5.2.1). De onzekerheidsmarge hierin is vooralsnog zodanig dat een (veel) langere gegevensreeks nodig is om eventuele verbanden tussen het aantal aanrijdingen en de effecten van beheer aan te tonen.

Tabel 5.2.1: Aantal geregistreerde aanrijdingen met reeën naar rechtstreekse melding in FRS en aangeleverd via PWS, RWS en website

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
FRS	408	507	520	672	505	542
PWS	-	-	-	64	73	73
RWS	-	-	109	48	183	139
website	-	-	-	-	-	10
Totaal	408	507	629	784	761	764

De wbe's hebben een omschakeling moeten maken in de wijze waarop zij jachthouders machtigen om afschot te plegen. Er is afgestapt van het toewijzen van een vast afschot dat jaarlijks moet worden gerealiseerd. Er vindt weliswaar een toewijzing plaats maar dit kan naar eigen inzicht worden gebruikt en zo nodig worden aangevuld indien het aantal aanrijdingen daar om vraagt. Gezien de langjarige gegevensreeks die nodig is om tot een dergelijk oordeel te kunnen komen, loopt dit nog niet soepel. Veel wbe's geven aan een middel te missen om afschotbeheer te kunnen aansturen. Om de praktische gang van zaken te evalueren was aan het eind van 2021 een evaluatie aan de wbe's toegezegd. Deze kon geen doorgang vinden in verband met beperkingen door covid-19. Om die

reden is in december 2021 alsnog een vragenlijst toegestuurd aan de wbe's. Deze wordt uitgewerkt in 2022.

In verband met de toename van het aantal verdrinkingsgevallen in de Opsterlandse Compagnonsvaart is overleg geweest met PWS over de vernieuwde beschoeiing waardoor reeën niet meer vanuit het water bij de wal op kunnen komen.

5.3 Predatie

Faunabeheerplan

Het gehele jaar is gewerkt aan het opstellen van het Faunabeheerplan Predatie 2022-2026. Aanleiding is de voortdurende teruggang van de weide- en akkervogels. Provinciale Staten hebben in de Weidevogelnota 2021-2030 gevraagd alles in het werk te stellen om het aantal gruttopen voor 2030 omhoog te brengen. Volgens PS moet blijvend worden ingezet op biotoopverbetering, maar is tegelijkertijd meer inzet nodig op predatiebeheer. Zonder predatiebeheer is herstel van de stand van weide- en akkervogels in verbeterde biotopen niet mogelijk. De FBE heeft daarom naar een andere manier gezocht om een opgaande trend in de omvang van weide- en akkervogelpopulaties te realiseren, conform de politieke wensen en met een breed gedragen maatschappelijke ondersteuning via zeer veel betrokken organisaties. Vernieuwend is het werken volgens het 'hand aan de kraan' principe, waarbij niet elk detail vooraf gemotiveerd wordt, maar achteraf aan het einde van een machtigingsjaar. Nieuw is ook het werken met lokale Predatie Expert Teams (PET's) welke monitoringsgegevens verzamelen en die adviseren aan de FBE.

In verband met de vernieuwende aanpak en de vooral juridische onzekerheden die daaraan kleven, is door de FBE aan de Provincie gevraagd om 'aan de voorkant van het proces' mee te denken. Bij een dergelijke aanpak is het nodig om uit de 'comfortzone' te komen en om soms gebaande paden te verlaten. De Provincie achtte dit niet verenigbaar met haar toetsende rol van faunabeheerplannen. Daarom heeft de FBE zelf een juridische check laten uitvoeren door een juridisch adviesbureau met als belangrijke conclusie dat de aanpak met PET's werkbaar lijkt, mits de FBE volledig verantwoordelijk blijft voor de uitvoering. Vervolgens heeft de Provincie nog een contra-expertise laten uitvoeren door een ander extern juridisch bureau.

Het Faunabeheerplan Predatie heeft ook gezorgd voor stroomlijning van procedures. Met instemming van het Olterterp Overleg zijn de protocollen voor weidevogels en voor akkervogels opgenomen in het faunabeheerplan en verder hoeven de Collectieven voor Agrarisch Natuurbeheer voortaan geen afzonderlijke predatiebeheerplannen meer op te stellen.

Het faunabeheerplan is op 26 november door de FBE vastgesteld, met instemming van de partners van het Olterterpoverleg, het Kollektiven Beried Fryslân, de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) Noord, de Nederlandse Akkerbouw Vakbond, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond en de Agrarische Jongeren Friesland. Op 21 december 2021 is het faunabeheerplan door GS (gedeeltelijk) goedgekeurd. De goedkeuring betreft de soorten vos, steenmarter, zwarte kraai en bruine rat. Het faunabeheerplan vormt daarmee een basis voor beheer van deze soorten. Nog niet goedgekeurd door GS zijn maatregelen waarvan een lopende pilot nog geëvalueerd moet worden of welke nog nader onderbouwd moeten worden via de PET's. Afhankelijk van de uitkomst daarvan zal de FBE het faunabeheerplan aanvullen en ontheffing aanvragen bij de Provincie.

Ontheffing Vos met kunstlicht 2021-2023

In 2021 is door de Provincie een nieuwe ontheffing afgegeven voor het doden van vossen met kunstlicht en geweer voor de periode 2021-2023 in een deel van de Provincie in het belang van weidevogels. Deze ontheffing was nog gebaseerd op het door GS verlengde Faunabeheerplan 2014-2019. Voor 1 december 2022 zal de FBE een nieuwe ontheffing aanvragen, gebaseerd op het Faunabeheerplan Predatie 2022-2026. Het FBE-bestuur wil dat het gebruik van nachtzichtapparatuur daarin gedurende de gehele periode van 1 december t/m 30 juni wordt toegestaan. Zo mogelijk zal de ontheffing ook gaan gelden in gebieden waar ANLB-pakketten voor open-akkervogels zijn afgesloten.

Ontheffingen steenmarter

Ook het vangen en doden van steenmarters vindt in 2022 nog plaats op basis van pilot-ontheffingen aan de afzonderlijke Collectieven. Voor 1 december 2022 zal de FBE één nieuwe ontheffing aanvragen voor alle weidevogelkerngebieden, gebaseerd op het Faunabeheerplan Predatie 2022-2026.

Rapportage Vos met kunstlicht 2016-2021

Een overzichtsrapportage is opgesteld van het afschot vos onder vrijstelling (overdag) en onder ontheffing ('s nachts met kunstlicht) vanaf 2016. Daarin zijn ook de waarnemingen van nachtelijk actieve predatoren meegenomen. Belangrijke conclusies zijn:

- Door de intensieve bestrijding is de vossendichtheid in Fryslân de laatste vijf jaar gedaald, al treden er regionaal grote verschillen op. De vossendichtheid in de weidevogelkansgebieden is effectief verlaagd. Opgemerkt wordt dat de ontheffing niet gold in grote delen van het oosten en zuiden van de provincie.
- Het totaal aantal geschoten vossen is in deze vijf jaar in dezelfde orde van grootte gebleven. In grote lijnen is het afschot in het noorden, midden en westen van de provincie gelijk gebleven of gedaald, terwijl het afschot in het oosten en zuiden gelijk of toegenomen is. Een mogelijke verklaring is het ontbreken van een ontheffing in het oosten en zuiden en een influx vanuit Drenthe en Overijssel.
- Het hoge afschot in de 'grensgebieden' waar de vos alleen bejaagd kan worden op basis van de vrijstelling is ook een verklaring dat het afschot onder ontheffing zowel absoluut als relatief gedaald is over de jaren.
- In 2020-2021 is de steenmarter 1,7 keer zo vaak waargenomen als de vos, de kat 7,6 keer zo vaak en de bunzing 0,3 keer. Hermelijn, wezel en wasbeerhond worden veel minder frequent waargenomen.
- De waarnemingsdichtheid van de steenmarter is in de laatste vijf jaar in dezelfde orde van grootte gebleven. Het kaartbeeld van de dichtheid in 2020-2021 laat een ruime verspreiding zien over de provincie zonder duidelijke zonering.
- Ook de bunzingdichtheid lijkt over de jaren heen vrij constant. Het kaartbeeld 2020-2021 toont dat de bunzing wijd verbreid voorkomt over de gehele provincie, maar in veel lagere dichtheid dan de vos.
- Hermelijn en wezel laten een vrij diffuse verspreiding zien van zuidwest naar noordoost door de provincie. Ze zijn door hun formaat lastiger waar te nemen dan de andere nachtelijke predatoren. Daardoor is de werkelijke dichtheid van beide soorten waarschijnlijk hoger dan gemeten.
- De wasbeerhond is een invasieve exoot die in 2020-2021 weliswaar nog in een lage dichtheid waargenomen is, maar die volgens het kaartbeeld wel voorkomt verspreid over een groot deel van de provincie.

Avondklok

Samen met andere FBE's en de KJV is in februari gelobbyd om voor het gebruik van de ontheffing vos met kunstlicht een uitzondering te krijgen op de avondklok die was ingesteld in verband met covid-19. Op 26 januari laat het Ministerie van LNV weten dat lichtbakken niet tot de uitzonderingen van de avondklok behoort. De afwikkeling van valwild wordt als noodzakelijk gezien en behoort wel tot de uitzonderingen. De jager die hieraan uitvoering geeft moet beschikken over een werkgeversverklaring. Omdat de jager die als vrijwilliger niet heeft, mag hij deze zelf invullen.

Verwilderde kat

De Stichting Zwerfkatten Nederland en de Stichting Dierenlot zijn een samenwerking aangegaan om zwerfkatten op te vangen, te castreren of te steriliseren en weer uit te zetten (TNR-C methode). Het gaat om katten die zijn gevangen op Texel en op boerderijen in Fryslân zouden zijn uitgezet. De FBE heeft hierover contact opgenomen met de Stichting Dierenlot. Op 29 april 2021 laat deze Stichting weten dat het uitzetten van gevangen, gecastreerde of gesteriliseerde zwerfkatten niet is gebeurd in de provincie Fryslân. FBE heeft bij genoemde organisaties aangedrongen op meer bewustwording bij katteneigenaren van de ongewenste effecten van loslopende katten in het veld op weidevogels.

6 Schadebestrijding

6.1 Vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten

Schadebestrijding heeft in 2021 in Fryslân plaatsgevonden op basis van de volgende vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten:

- Landelijke vrijstelling
- Vrijstelling Winterganzen op basis van Provinciale Verordening
- Vrijstelling Roek op basis van Provinciale Verordening
- Ontheffing Koppelvormende ganzen 2020-2024
- Ontheffing Overzomerende grauwe gans 2018-2023
- Ontheffing Vos in de nacht 2021-2023.
- Provinciale Opdrachten voor nulstand, exoten en verwilderde soorten

De FBE krijgt veel meldingen en vragen over de wenselijkheid om ook knobbelzwaan (opnieuw) en smient met (ondersteunend) afschot te kunnen bestrijden. Plaatselijk wordt in weidevogelgebieden aangedrongen om de kraaienvangkooi opnieuw te ontheffen.

De bruine rat (geen door de Wet natuurbescherming beschermde diersoort) wordt in Fryslân ervaren als een toenemend probleem. Voor particulieren is het bestrijden van ratten met gif niet meer toegestaan. Het is wel toegestaan ze te doden met klemmen of met het geweer. Luchtdrukwapens vallen hier echter niet onder. De FBE heeft aan de provincie op 2 november 2020 een opdracht gevraagd voor het gebruik van een luchtdrukgeweer bij de bestrijding van ratten. De Provincie heeft hier in 2021 niet op gereageerd.

Vrijgestelde soorten vanaf 1 januari 2022

Op 29 december wordt de communicatieboodschap verstuurd aan de jagers dat de vrijstelling op Canadese gans, houtduif, kauw, konijn en roek per 1 januari 2022 is opgeschort vanwege het ontbreken in de Provincie Fryslân van een goedgekeurd faunabeheerplan voor deze soorten.

6.2 Schademeldingen, afschot en behandelde eieren

De aantallen schademeldingen, afschot en behandelde eieren in 2021 zijn vermeld in de bijlagen 1 t/m 3:

Tabel 1.1: Schademeldingen in SRS

Tabel 2.1: Afschot naar soort en juridische grondslag

Tabel 2.2: Afschot kleinwild naar wildbeheereenheid (jacht)

Tabel 2.3: Afschot grofwild

Tabel 2.4: Afschot ganzen en zwanen naar wildbeheereenheid

Tabel 2.5: Afschot kraaiachtigen en vos naar wildbeheereenheid

Tabel 2.6: Afschot exoten en verwilderde soorten (opdracht)

Tabel 3.1: Behandelde eieren naar soort en juridische grondslag

Tabel 3.2: Behandelde eieren naar soort, organisatie en gebied

6.3 Beperkingen

Vogelgriep

In 2021 is binnen de Provincie Fryslân vijf maal een geval van vogelgriep geconstateerd. De gezamenlijke FBE's zijn overeengekomen dat het Ministerie van LNV gevallen centraal meldt (bij de FBE Groningen) waarna de FBE Groningen dit aan de betreffende FBE doorgeeft. Het rechtstreeks melden door LNV aan de betreffende FBE bleek eerder slecht te werken.

Tabel 6.3.1: Besmettingen met vogelgriep 2021, duur van de beperking en wbe's binnen 10 km zone

Plaats	Bedrijfstype	Aantal dieren	Beperking van:	Beperking tot:	Betreft wbe's:
Sint Annaparochie	Vleeskuikens	21.000	07-12-2000	08-01-2021	De Marne Om de Terpen Tusken Waad en Stêd
Buitenpost	Vermeerderings- bedrijf - kippen	28.000	15-12-2000	15-01-2021	De Dongeradielen De Lauwers It Bûtenfjild Smallingerland
Parrega	Hobbyhouder	200	03-11-2021	05-12-2021	De Alde Slachte De Lytse Súdwesthoeke De Marne De Marren
Lutjegast	Leghennen	48.000	08-11-2021	08-12-2021	De Lauwers
Tzum	Vleeskuikens	122.500	14-11-2021	14-12-2021	De Alde Slachte De Lytse Súdwesthoeke De Marne De Middelsee Tusken Waad en Stêd

Bij vaststelling van een geval van vogelgriep wordt door het Ministerie van LNV een jachtverbod afgekondigd voor watervogels in een gebied met een straal van 10 km rond het betreffende bedrijf. Hoewel dit formeel alleen de beperking zou inhouden van de jacht op wilde eend, wordt (door de gezamenlijke) FBE's dit verbod naar de intentie geïnterpreteerd als een verbod op het uitvoeren van jacht én schadebestrijding voor alle diersoorten in het gebied. Daaronder vallen ook ganzen als watervogels en ook het beheer van de vos indien deze 's nachts onder ontheffing wordt bejaagd.

Na afkondiging van een beschermingszone door LNV stelt de FBE de wbe-secretarissen én alle jachthouders (en combinanten) in de betreffende wbe's op de hoogte via een communicatieboodschap in FRS en door publicatie op de website van de FBE. Na intrekking volgt evenzo een bericht daarvan. De communicatie volgt niet de exacte grenzen van de 10km-zone maar omvat alle jachthouders die zijn aangesloten bij een wbe waarvan de 10km-zone deel uitmaakt.

Winterse omstandigheden

Op 14 februari werd door de Provincie een 'jachtverbod' afgekondigd op ganzen vanwege winterse omstandigheden (vorst). De FBE heeft aangegeven dat dit niet nodig was omdat een vorstperiode een natuurlijk fenomeen is waarop ganzen zo nodig reageren door tijdelijk naar zuidelijker streken te trekken. Intrekken van de jacht vanwege winterse omstandigheden is bedoeld voor soorten met een beperkte actieradius die onvoldoende voedsel kunnen bemachtigen. Met de Provincie is afgesproken dat voortaan eerst contact wordt opgenomen met de FBE om soortelijke situaties voortaan te vermijden.

Bijlage 2 Afschot

Tabel 2.1: Afschot naar soort en juridische grondslag 2021

	Jacht	Ontheffing				Vrijstelling		Opdracht	Totaal
		GM	AM	GGM	PM	Land.	Prov.		
Fazant	111	-	-	-	-	-	-	-	111
Haas	3.666	-	-	-	-	-	-	-	3.666
Houtduif	314	-	-	-	-	981	-	-	1.295
Konijn	171	-	-	-	-	7	-	-	178
Wilde Eend	5.886	-	-	-	-	-	-	-	5.886
Damhert	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ree	-	1.178	-	-	-	-	-	-	1.178
Brandgans	-	-	-	-	-	-	13.573	-	13.573
Canadese gans	-	-	-	-	-	396	-	-	396
Grauwe gans	-	-	12.190	107	3.437	-	10.270	-	26.004
Kolgans	-	-	-	-	-	-	19.730	-	19.730
Knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	p.m.
Kauw	-	-	-	-	-	2.129	-	-	2.129
Roek	-	-	-	-	-	-	304	-	304
Zwarte Kraai	-	-	-	-	-	4.947	-	-	4.947
Vos	-	-	-	220	-	581	-	-	801
Boerengans	-	-	-	-	-	-	-	52	52
Nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	978	978
Verwilderde duif	-	-	-	-	-	-	-	20	20
Verwilderde kat	-	-	-	-	-	-	-	252	252

Tabel 2.2: Afschot kleinwild 2021 (jacht)

	Fazant	Haas	Houtduif	Konijn	Wilde eend
Aengwiriden-Schoterland	-	21	5	-	110
Ameland	21	22	6	156	98
Beneden de Linde	4	34	34	1	55
De Alde Slachte	6	119	6	-	175
De Dongeradielen	18	357	272	-	404
De Lauwers	17	212	125	1	374
De Lytse Súdwesthoeke	1	137	29	-	748
De Marne	1	253	181	-	348
De Marren	-	105	17	-	261
De Middelsee	--	281	23	-	272
De Veenpolders	6	101	49	10	182
Gaasterlân e.o.	-	43	16	-	140
It Bûtenfjild	6	123	9	-	183
Kuinder en Linde	-	42	32	-	80
Midden-Ooststellingwerf	-	-	-	-	5
Midden-Opsterland	1	32	-	-	52
Om de Terpen	10	333	173	-	360
Schiermonnikoog	-	-	-	-	8
Skarsterlân e.o.	-	359	50	-	798
Smallingerland	1	45	11	-	55
Terschelling	-	174	-	10	27
Tsjonger en Ald Djip	1	27	32	-	144
Tusken Waed en Stêd	18	720	183	-	579
Tytsjerksteradiel-Súd	-	28	2	-	60
Utingeradeel	-	85	14	-	305
Vlieland	-	-	-	-	-
Zuidoosthoek	-	13	26	-	63
Fryslân	111	3.666	1.295	178	5.886

Tabel 2.3: Afschot grofwild 2021

	Damhert	Ree
Aengwiriden-Schoterland	-	85
Ameland	-	36
Beneden de Linde	-	85
De Alde Slachte	-	-
De Dongeradielen	-	3
De Lauwers	-	96
De Lytse Súdwesthoeke	-	26
De Marne	-	7
De Marren	-	22
De Middelsee	-	15
De Veenpolders	-	37
Gaasterlân e.o.	-	50
It Bûtenfjild	-	6
Kuinder en Linde	-	102
Midden-Ooststellingwerf	1	58
Midden-Opsterland	-	127
Om de Terpen	-	15
Schiermonnikoog	-	-
Skarsterlân e.o.	-	104
Smallingerland	-	55
Terschelling	-	-
Tsjonger en Ald Djip	-	70
Tusken Waed en Stêd	-	46
Tytsjerksteradiel-Súd	-	8
Utingeradeel	-	71
Vlieland	-	-
Zuidoosthoek	-	54
Fryslân	1	1.178

Tabel 2.4: Afschot ganzen en zwanen 2021

	Brandgans	Canadese gans	Grauwe gans	Kolgans	Knobbelzwaan
Aengewirde-Schoterland	-	25	149	57	-
Ameland	-	10	877	-	-
Beneden de Linde	-	6	164	192	-
De Alde Slachte	22	7	188	218	-
De Dongeradielen	1.743	1	586	286	-
De Lauwers	565	17	1.341	818	-
De Lytse Súdwesthoeke	3.482	9	2.593	2.459	-
De Marne	603	11	462	346	-
De Marren	1.633	39	3.464	2.594	-
De Middelsee	588	9	2.412	2.169	-
De Veenpolders	1	17	609	374	-
Gaasterlân e.o.	978	9	926	1.514	-
It Bûtenfjild	117	13	1.040	326	-
Kuinder en Linde	8	9	426	220	-
Midden-Ooststellingwerf	-	-	1	-	-
Midden-Opsterland	176	21	307	230	-
Om de Terpen	359	7	311	234	-
Schiermonnikoog	-	-	146	-	-
Skarsterlân e.o.	1.356	75	3.250	3.106	-
Smallingerland	503	35	1.516	1.183	-
Terschelling	55	-	453	9	-
Tsjonger en Ald Djip	-	13	55	41	-
Tusken Waed en Stêd	33	7	179	4	-
Tytsjerksteradiel-Súd	431	14	1.332	761	-
Utingeradeel	920	40	3.160	2.565	-
Vlieland	-	-	-	-	-
Zuidoosthoek	-	2	57	24	-
Fryslân	13.573	396	26.004	19.730	p.m.

Tabel 2.5: Afschot kraaiachtigen en vos 2021

	Kauw	Roek	Zwarte kraai	Vos	
				vrijstelling	ontheffing
Aengwiriden-Schoterland	85	-	227	75	2
Ameland	131	-	91	-	-
Beneden de Linde	1	-	48	56	-
De Alde Slachte	131	95	288	1	-
De Dongeradielen	156	28	279	26	2
De Lauwers	15	-	190	34	15
De Lytse Súdwesthoeke	262	39	295	14	25
De Marne	116	16	419	5	4
De Marren	76	2	373	11	11
De Middelsee	83	14	229	5	7
De Veenpolders	57	11	119	16	13
Gaasterlân e.o.	123	5	218	23	24
It Bûtenfjild	101	-	237	16	10
Kuinder en Linde	38	12	139	22	16
Midden-Ooststellingwerf	9	-	43	47	-
Midden-Opsterland	36	3	88	34	3
Om de Terpen	140	30	112	22	8
Schiermonnikoog	104	-	46	-	-
Skarsterlân e.o.	61	42	331	28	28
Smallingerland	18	-	111	20	12
Terschelling	2	-	102	-	-
Tsjonger en Ald Djip	61	-	200	63	-
Tusken Waed en Stêd	251	1	382	21	7
Tytsjerksteradiel-Súd	2	6	79	2	14
Utingeradeel	36	-	205	11	19
Vlieland	1	-	6	-	-
Zuidoosthoek	33	-	82	29	-
Geen Wbe	-	-	8	-	-
Fryslân	2.129	304	4.947	581	220

Tabel 2.6: Afschot exoten en verwilderde soorten 2021

	Boerengans	Nijlgans	Verwilderde duif	Verwilderde kat
Aengwirden-Schoterland	-	33	-	9
Ameland	-	18	-	63
Beneden de Linde	-	12	2	-
De Alde Slachte	-	14	-	26
De Dongeradielen	2	19	3	4
De Lauwers	1	51	-	-
De Lytse Súdwesthoeke	-	75	-	10
De Marne	-	19	-	3
De Marren	6	64	-	21
De Middelsee	4	32	-	2
De Veenpolders	-	30	-	1
Gaasterlân e.o.	-	30	-	3
It Bûtenfjild	-	36	-	9
Kuinder en Linde	-	35	-	13
Midden-Ooststellingwerf	-	17	-	-
Midden-Opsterland	-	41	-	6
Om de Terpen	1	2	2	1
Schiermonnikoog	-	-	-	-
Skarsterlân e.o.	1	166	-	22
Smallingerland	4	80	-	3
Terschelling	-	24	-	20
Tsjonger en Ald Djip	-	46	12	2
Tusken Waed en Stêd	1	12	-	2
Tytsjerksteradiel-Súd	3	10	-	14
Utingeradeel	29	88	1	11
Vlieland	-	8	-	1
Zuidoosthoek	-	16	-	6
Fryslân	52	978	20	252

Bijlage 3 Legselbeperking

Tabel 3.1: Behandelde eieren naar soort en juridische grondslag 2021

	Jacht	Ontheffing				Vrijstelling		Opdracht	Totaal
		GM	AM	GGM	PM	Land.	Prov.		
Canadese gans	-	-	-	-	-	261	-	-	261
Grauwe gans	-	-	4.483	29.241	133	-	-	-	33.857
Boerengans	-	-	-	-	-	-	-	32	32
Nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	92	92

Tabel 3.2: Behandelde eieren naar soort, organisatie en gebied 2021

Organisatie	Gebied	Grauwe gans	Canadese gans	Boerengans	Nijlgans	Totaal
It Fryske Gea	Alde Feanen	2.632	231	-	19	2.882
	Bûtenfjild	537	30	-	9	576
	Dykspullen	123	-	-	29	152
	Fluezen	1.195	-	-	-	1.195
	Grutte Wielen	602	-	-	-	602
	It Eilân	625	-	-	-	625
SBB	Broekpolder	510	-	-	-	510
	Marpolders	645	-	-	-	645
	Brandemeer	768	-	-	-	768
	De Deelen	17.087	-	-	-	17.087
	Linde en Grachtkavel	84	-	-	-	84
	Lytse Syltsje en Monnikerak	8	-	-	-	8
	Rottige Meente	3.798	-	-	-	3.798
	Slúshoeke	28	-	-	-	28
	Vrieswijkpolder	36	-	-	-	36
	Zandwinput	38	-	-	-	38
Terschelling	146	-	-	-	146	
RWS		-	-	32	-	32
WBE	Skarsterlân e.o.	379	-	-	35	414
Individuele machtiging		4.616	-	-	-	4.615
Fryslân		33.857	261	32	92	34.242